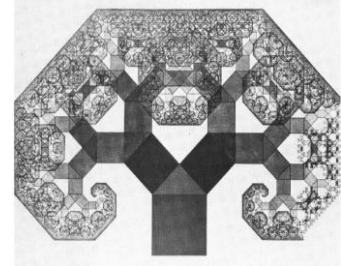

Verhaal van Eckart Bosman over de bijzondere ontsnapping van Hans Heijmans in 1943, verteld op de Ars et Mathesis-dag 2018

De setting van dit verhaal ligt in Baarn, waar ik sinds mijn geboorte in 1935 18 jaar heb gewoond. In de oorlog kwam Maurits Cornelis Escher in een huis tegenover ons wonen.

Mijn vader ir. A.E. Bosman had als wiskundige in de oorlog vele wiskundige prenten getekend, waaronder de “Boom van Pythagoras”. Zijn uiterst minutieuze tekeningen zijn later in boekvorm verschenen. Als poster is de Pythagorasboom nog steeds in het wiskundelokaal van veel scholen te vinden.

Graficus Escher en mijn vader raakten, als overburen en vanwege hun werk, zeer bevriend en zagen elkaar veel. Ik mocht als kind bij Escher in zijn atelier rustig in- en uitlopen, en ik herinner me, dat ik één keer in de maand met beiden mee mocht, achter op mijn vaders fiets, naar lezingen van de Baarnse Weer- en Sterrenkundige Kring. Ik ontmoette er natuurlijk ook Eschers echtgenote en hun drie zoons.

Ons huis gezien van de westzijde, omstreeks 1938

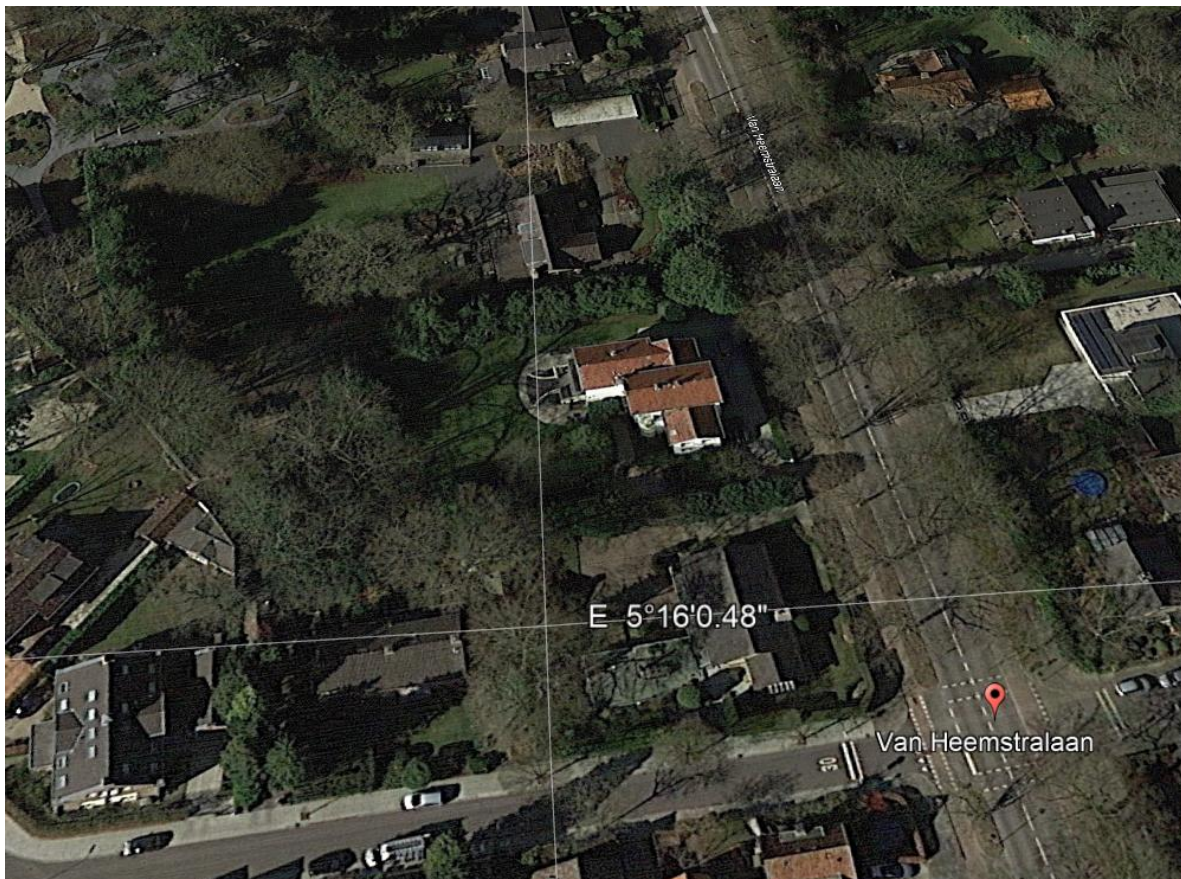
Ons huis op de van Heemstralaan 45 (later vernummerd naar 33) in Baarn was groot. Het was een villa met drie vleugels, vier verdiepingen, vijf kelders en 23 kamers. Ook de tuin was enorm groot. Met een groot koetshuis met garage, een tennisbaan, een moestuin twee boomgaarden, en héél veel bomen.

In de oorlog maakte mijn vader in ons huis ‘flatjes’ van 1, 2 of 3 kamers voor ‘gasten’, gezinnen of echtparen. Dit waren mensen, voornamelijk Joden, die door de “ondergrondse” werden gebracht. Zij moesten onderduiken voor de Duitsers. Dat was een riskante onderneming, vanwege onverwachte Duitse invallen of razzia’s. Maar mijn moeder, Duitse van geboorte en fél anti-nazi,

sprak Duitsers in hun moerstaal aan. Dat maakte veel indruk! Zij was erg moedig en heeft veel levens gered.

Ik herinner me een razzia waarbij de Duitsers nauwelijks succes hadden, omdat mijn ouders waren gewaarschuwd door de 'ondergrondse'. De onderduikers konden daardoor tijdig ontsnappen via een van de vluchtwegen door onze tuin. In het naastgelegen bos waren een soort tunnels uitgegraven. Bij die holen waarin de onderduikers moesten bivakkeren, heb ik een paar keer voedsel moeten brengen.

Een andere keer werden mijn ouders met een razzia totaal verrast: het huis was ineens omsingeld door Duitse soldaten. Er was geen ontsnappen mogelijk. Voor de toegangspoort stonden meteen twee soldaten met automatische wapens op wacht.

De huidige situatie aan de Van Heemstralaan t.p.v. de kruising met de Jacob van Lenneplan in Baarn. Ir. A.E. Bosman woonde in het huis met de rode daken het midden. M.C. Escher daartegenover. Dat huis is nu afgebroken. Later woonde Escher aan dezelfde laan twee huizen verderop, rechtsboven. Het koetshuis is linksonder.

Op dat moment waren Hans van der Steen (18), zijn ouders en zijn twee joodse zusjes bij ons ondergedoken. Van der Steen was zijn schuilnaam, in werkelijkheid heette hij Hans Heijmans. Op het moment van de inval stond hij

zich op onze 4^e etage onder het schuine dak te scheren met mes, kwast en zeep.

Hij hoorde onraad en ging in het trappenhuis luisteren, wat er aan de hand was. Hij hoorde beneden Duitse stemmen, en wist dat hij in de val zat en langs de trap niet zou kunnen ontsnappen.

In een opwelling koos hij voor een vlucht het dak op. Maar eerst gooide hij slim genoeg zijn scheerspullen in de prullenbak met een handdoek er overheen. In doodsnood klom hij uit het gietijzeren dakraampje en sloot dat ook nog achter zich, zodat zijn vlucht niet zichtbaar was! Op 15 meter (!) hoogte werkte hij zich naar de nok van het dak, waarop hij schrijlings ging zitten om naar het volgende schuine dak te schuiven.

De vluchtroute van Hans van der Steen, getekend met de blauwe lijn

Op dat moment keek hij naar beneden en zag tot zijn schrik de twee schildwachten met hun wapens bij de poort van ons huis. Als zij bij toeval naar boven zouden hebben gekeken, of als hij op het dak enig lawaai had gemaakt, dat hen alarmeerde, dan was zijn doodvonnis getekend.

Op dat moment kwam, uit zijn huis, overbuurman Escher op het rumoer af en zag Hans op het dak. Het was hem direct duidelijk, dat het om een zaak van leven of dood ging.

Escher liep vanaf de straatzijde naar de twee schildwachten, zodat hun blik van ons huis af was gericht. Hij ging met hen een gesprek aan om de aandacht af te

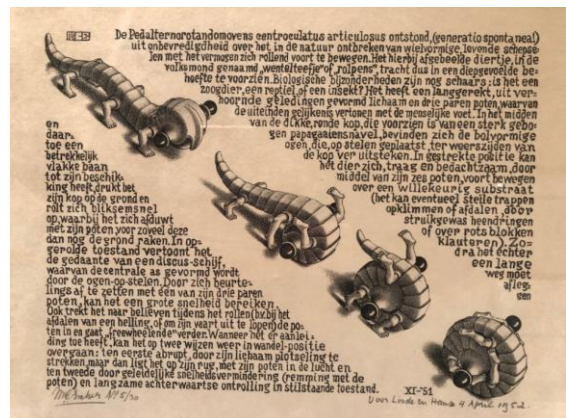
leiden van Hans. Ondertussen kon hij met een stiekeme blik naar het dak zien, hoe Hans nog 8 meter over de nok voortbewoog naar het volgende schuine dak. Daar moest hij ook nog eens 4 meter omhoog naar die nok, en als Hans dáároveň was, was hij veilig en uit het zicht. Dat lukte, maar het moeten zenuwslopende minuten zijn geweest.

Zo heeft Maurits Escher het leven van Hans Heijmans, zoals hij na de oorlog weer mocht heten, gered.

Bijzonder is, dat Hans Heijmans intussen verliefd was geworden op mijn oudste zusje Linde en een aantal jaren later met haar trouwde! Bij hun huwelijk in 1952 kregen zij van Escher als huwelijksgeschenk twee van zijn prenten, die zij zelf mochten uitkiezen!

Linde Bosman en Hans Heijmans op hun trouwdag 4 april 1952

Eén van Escher's huwelijksgeschenken

